

Gehandicapt: recht op redelijke aanpassingen?

De redactie van *Folia Magazine* (29/1/2014) laat Han van der Maas aan het woord.¹ Hij wil dat dyslectische studenten geen extra tentamentijd wordt toegekend vanwege hun handicap. Prof.dr. H.L.J. van der Maas is niet de eerste de beste: hij is hoogleraar Psychologische Methodenleer aan de UvA en hoofd van de gelijknamige onderzoeksgroep. Zijn betoog kan als volgt worden samengevat: (a) universitaire diploma's moeten garanderen dat de algemene academische denkcompetenties (zoals logisch redeneren, concentratievermogen, geheugen en leesvaardigheid) op voldoende niveau beheerst worden; (b) tevens moet het diploma waarborgen dat de aankomende academische beroepsbeoefenaar de nodige competenties heeft om complexe multidimensionele taken (die ook lezen en schrijven omvatten) zelfs onder tijdsdruk accuraat te volvoeren; (c) wie niet in staat is schriftelijke tentamens in de toegemeten tijd te voltooien, beheerst deze competenties niet op voldoende niveau; (d) de examencommissie mag hem of haar dus geen tentamenfaciliteiten bieden om deze structurele deficiënties te verbloemen; en (e) als zij dat tóch doet, dient zij dat in elk geval als minpunt op het diplomasupplement te vermelden. In hoeverre kan dit betoog de toets der kritiek doorstaan?

1. De algemene regel. Van der Maas ontkent niet dat dyslexie een functiebeperking is en dat onderwijsinstellingen volgens de wet Gelijke Behandeling HCZ dus in principe redelijke aanpassingen behoren te doen om gehandicapten tegemoet te komen. Hij stelt echter dat déze aanpassing (tentamentijdverlenging) niet van universiteiten gevegd kan worden, aangezien gehandicapten dientengevolge in vergelijking met hun studiegenoten op lagere diploma-eisen zouden worden afgerekend. Volgens hem is dus de integriteit van de examinerator in het geding.

2. Behoort Werktempo tot de diploma-eisen? Maar hij maakt onvoldoende aannemelijk dat Werktempo (uitgedrukt in het aantal minuten benodigd voor het volbrengen van een taak) tot de minimumeisen voor het behalen van een academisch diploma behoort. In de *Dublin Descriptoren* die bij de accreditatie van (de doelen van) universitaire opleidingen gehanteerd worden, ontbreekt enige verwijzing naar Werktempo.² Verder mogen we afgaan op *Studierechten in het W.O.* (p.156), waar geconstateerd wordt dat academische tentamens in psychometrisch opzicht niet tot de *speed tests* maar tot de *power tests* plegen te worden gerekend: de deelnemers moeten voldoende tijd krijgen om de toetsstaken uit te voeren en zodoende te demonstreren dat ze de stof onder de knie hebben.³ De stellingen (a) en (b) moeten dus voorwaardelijk geformuleerd worden. *Indien en voorzover* een faculteit in haar onderwijsdoelen en eindtermen als diploma-eis geformuleerd heeft dat de student onder tijdsdruk kan werken en bij het uitvoeren van taken, wat Werktempo betreft, aan redelijke normen weet te voldoen, *dan* moeten deze competenties op valide wijze getoetst worden.

3. Vervuiling van het tentamencijfer. Van der Maas gaat voorbij aan de vraag of de functie van de reguliere tentamens als *power tests* niet ondergraven wordt indien ze tevens als *speed tests* moeten dienen. Het primaire doel van schriftelijke tentamens is te toetsen of de kandidaat de stof onder de knie heeft. Men wil voorkomen dat hij of zij ten onrechte wordt afgewezen en het tentamen ten onrechte moet herkansen. Het is nog niet zo erg wanneer de kandidaat een strafpunt wegens een te laag Werktempo zou oplopen, maar het is onbevredigend wanneer hij of zij dientengevolge een onvoldoende tentamencijfer zou scoren.

4. Reguliere tentamens als speedtests? Zonder nadere onderbouwing wordt in stelling (c) beweerd dat reguliere schriftelijke tentamens tevens geschikt zijn om op valide wijze te toetsen of de aanstaande beroepsbeoefenaar over de bovenbedoelde competenties beschikt. Een belangrijke contra-indicatie is dat het zakken voor een regulier tentamen tot ernstige studievertraging en dus tot grote financiële schade kan leiden. Hoge eisen aan het Werktempo in reguliere tentamensituaties leiden tot extra stress, waardoor valide meting van deze competenties belemmerd wordt. Het ligt daarom meer voor de hand deze beroepscompetenties niet in reguliere tentamensituaties te toetsen maar via *speciale speedtests* waarin normale beroepssituaties gesimuleerd worden.

5. Hoeveel speedtests zijn noodzakelijk? Indien Van der Maas aannemelijk kan maken dat met reguliere schriftelijke tentamens, voorzien van een strakke tijdslimiet, op valide wijze getoetst kan worden of de

¹ http://issuu.com/foiacivitatids/docs/folia_magazine_18_jaargang_2013-2014?e=3669547/6519846 (29/1/2014, p.16)

² http://www.nvao.net/page/downloads/Dublin_Descriptoren.pdf

³ M.J. Cohen (1981). *Studierechten in het wetenschappelijk onderwijs*. Diss. Leiden. Zwolle: Tjeenk Willink.

student over de bovenbedoelde competenties beschikt, dan staat hij nog voor de opdracht aannemelijk te maken dat deze competenties, telkens opnieuw, bij *alle* schriftelijke tentamens getoetst moeten worden. Durft hij te beweren dat de validiteit van de beoordeling zou worden aangetast indien de examencommissie aan *slechts enkele* reguliere tentamens een tijdslimiet verbindt?

Wes Holleman

weblog onderwijs 11-2-2014

<http://www.onderwijsethiek.nl>